

Wagnerjev predlog vodi unijske voditelje v nove in nove konfuzije

Stari voditelji vidijo zdaj v tem zakonskem načrtu sredstvo za "pomirjenje razrednega boja" in za "pridobitev delavcev za rešpektiranje vlade." Lewis, boss stare rudarske unije, je zdaj zaveznik delavske tajnice Perkinsove, katera bi rada videla, da se novi delavski tribunal dodeli njenemu departmentu

Washington. — (FP) — Wagnerjev zakonski načrt za kreiranje novega delavskega odbora "naboji" se je spremenil iz "Magne Chartre" ali "delavskega čarja" v osnutek za "kreiranje zaupanja v postavu strani ameriškega delavstva."

Tako ga je krstil John P. Frey, predsednik kovinarskega departmenta Ameriške delavske federacije. Tudi John L. Lewis, voditelj stare rudarske unije, je poudarjal, da je namen tega zakona, ki naj med delavstvom vzpostavi "zaupanje v vlado."

Po Freyjevem zatrdilu bi bil zakon doza proti radikalizmu. "V nobenem drugem slučaju se radikalec ne more bolj približati delavstvu, kakor če mu lahko pokaže, da je razred privilegirancev, ki so mu odnele nekatere pravice, kot je na primer pravica do organiziranja, katere uživajo podjetniki," je izjavil Frey.

Opensaparji z antirdekarji red so seveda večji realisti kar delavski voditelji Freyjevega kalibra. Če bi videli isto zakon kakor on in v veliki meri tudi Lewis, bi bili vsi storočniki za Wagnerjev predlog, ki bi bil popolnoma varni pred radikalizmom. V njem vendar po vse kaj drugega kakor traktulo.

Lewis se je pridružil delavski tajnici Frances Perkinsovi, ki je nekaj dni prej priporočala, da bi novi delavski odbor dojel njenemu departmentu. To je priporočal Lewis, ki je opozarjal, "da ima delavstvo popolno zaupanje v delavski department in delavsko tajnico. Vse je za vsakega tajnika tega departmenta, ker je delavstvo uverjeno, da bo vsak prednik imenoval tako osebo na to mesto, v katero ima delavstvo zaupanje." je z veliko gusto govoril John L. Rekel je tudi, da se popolnoma zaupa "sedaj, ko imamo v bodočim predsedniku, glede imenovanja članov projektiranega delavskega odbora."

Priporočal pa je, naj se osnuje tako amiranda, da bodo delavski odbor tvorili zastopniki delavskega in podjetniškega, "ne pa ljudje, ki morajo biti popolnoma ignoranti o svojem delu," kar je "nepripravi" ali ljudje, ki nimajo ožjih stikov z eno ali drugo stranko. Tako namreč določa osnutek. Lewis je rekel, da delavstvo ne more zaupati takim ljudem, pač pa naj pri nastavljanju besedo, kdo bo zastopal.

Pri tem je pokazal na Donald Richberga, načelnika smerniške sekcije NRA, o katerem je rekel, da je "prodal delavstvo in ga poslal po reki. V njegovem naznanju in interpretaciji je on delavstvu zasadi bil v roke."

Nastopilo je še več drugih unijskih voditeljev in pa podpredsednik Axton-Fisher Toole, ki je rekel, da je "govoril kolektivno pogajanje. Rekel je, da njegova družina je 36 let priznava unijo in ni imela se nobene stavke, zato temu ima lep finančen Uspešen bazar mil-

Zemlja pokrita z "radijskim stropom"

Washington, D. C. — Federalni biro za mere poroča, da je zadnje tedne odkril nov "radijski strop" nad zemljo. Nahaja se 450 milj visoko in kadar radijski signali z zemlje dosežejo ta "strop", se odbijejo in pridejo nazaj na zemljo. To so ionizirane plasti ozračja, katerih radio ne more predrči. Baš te plasti pomagajo, da so močnejše radijske depeše na dolgo inancio; ako ne bi bilo tega "stropa", bi radijski signali odražali skozi ozračje v zunanji prostor in se izgubili. Ta "strop" tudi pojasnjuje, zakaj so vsi poskusi medplanetarnih komunikacij doslej brez uspeha. Vprašanje zdaj je, kako prodrati skozi ta "radijski strop".

Hoover kritizira Roosevelta

Sacramento, Cal. — Bivši prezident Hoover je zadnje dni pisal voditeljem republikanske stranke v Californiji, da se mora republikanska stranka pripraviti, da spet prevzame vlado čez dve leti, če "hočemo, da Ameriko obvaruje svoje principe in se reši regimentiranja in splošnega ekonomskega propada". Hoover je v svojem pismu prvič, odkar je odšel v privatno življenje, ostro napadel Rooseveltovo "new deal".

Zakon religioznega dela pride kmalu

Zdaj je v konferenčnem odseku

Washington, D. C., 25. marca. Rooseveltovo načrt za religiozna dela, noseč štiri milijarde in 880 milijonov dolarjev dodatkov v prihodnjem fiskalnem letu, je preromel ob zbornici in zdaj se nahaja v konferenčnem odseku obeh zbornic, ki ga mora izenčiti Senat ga je po dveh mesecih natezanja in skubenja sprejel zadnjo soboto in sicer s proceduro strategičnega manevra. Nihče ni pričakoval, da bo načrt sprejet tega dne in njegov glavni nasprotnik — senator Long "Kingfish" je bil odsoten. In to odsotnost "Kingfisha" so Rooseveltovi pristaši spretno izrabili!

Opozicija je hotela preprečiti sprejetje s tem, da je predlagala celo vrsto novih amendentov, toda pristajali so vse te amendmente kratkoma — sprejeli brez debate, dobro vedo, da bodo vsi ti amendamenti zavrnjeni v konferenčnem odseku in ko se načrt vrne iz tega odseka na končno glasovanje, je po parlamentarnem redu kongresa vsak nov amendent nemogoč. Na ta način so vsi amendamenti obsojeni na smrt, med temi tudi Thomasov amendent — sprejet v soboto brez ugovora — da se religiozna dela financirajo z novimi inflatornimi bankovci, bazirajoč na srebru.

večer je bilo 35,000 obiskovalcev. Vse delo 500 delavcev je bilo prostovoljno. Stranka je naredila okrog \$25,000 čistega preostanka ali okrog \$8000 več kakor na lanskem, dokaj manjšem bazarju.

Domače vesti

Nov grob v St. Louisu

St. Louis, Mo. — Tu je umrl Vincent Lipovšek, star 50 let in doma iz Sv. Boštjana pri Krškem. Tu zapuša ženo, v Pittsburgu brata in v starem kraju mater. Bil je član društva 107 SNPJ.

Za Remšakom ni sledu

Mexico City. — Mehiško vojaštvo išče bandite, ki so zadnji teden ugrabili več Američanov v hribih države Zacatecas, toda doslej brez uspeha. Med ugrabljenimi je tudi Louis Remšak ali Vremšak, slovenski prospektor, letalec in rudniški inženir, ki je iskal zlato v zakateških hribih. Njegov dom je v Los Angelesu, Cal.

Novice iz Sheboygana

Sheboygan, Wis. — Tu je umrla Agnes Starič, stara 78 let in doma iz Trebeljane na Dolenjskem. Tu je živela 25 let in zapuša sina in dve hčeri. — John Spindal je bil zasačen pri kuhanju pijače brez dovoljenja. Izpustili so ga proti kaveji. — V okrajnih zaporih se nahajata Rudy Grandlich, sin znanega slovenskega zlatarja. Obtožen je tatvine.

Zena pesnika Zormanu umrla

Cleveland. — Zadnje dni je umrla Josephine Zorman, žena pesnika in glasbenika Ivana Zorman, stara 47 let, doma iz Soteske na Dolenjskem in rojena Mežnaršič. V Ameriki je bila 28 let in poleg moža zapuša eno hčer in dva brata. — Te dni je umrl tudi rojak Jos. Šebec, star 47 let in samec.

Dve nesreči pri delu

Cleveland. — Jože Opeka se je težko ponesrečil pri delu v tovarni White Motor Co. Težak kos železa mu je padel na nogo in mu je prelomil v dveh mestih. — Dalje se je ponesrečil Jože Turk, nameščenec v poslopju Ameriške Domovine. Opelkel se je desno novo z vrelim svinčcem, ki ga je vlivljal v stroj.

Smrtna kosa v starem kraju

Indianapolis. — Ivana Šašek je prejela žalostno vest, da je v Gradišču pri Smartnu, okolica Kamnik, umrl njen oče Blaž Klemen v starosti 76 let. V Ameriki zapuša sina in štiri hčere (vsi v Indianapolisu), v starem kraju pa štiri sinove.

Cleveland. — Kristina Šiško-
vič je prejela žalostno vest, da je na Bači pri Materi in Pri-
morskem umrl njen oče Anton
Jaksetič v starosti 54 let. Tu za-
puša hčer, v starem kraju pa
ženo, sina in hčer.

LISJAK WILLIAMS PROTI LIMITACIJI PROFITOV

Washington. — (FP) — Senator Black si je oni dan zastoj prizadeval, da bi pritisnil v kot S. C. Williamsa, načelnika NRA in mogočnega tobačnega magnata, da bi priznal potrebo limitacije profitov. Williams se mu je izmikal ko spreten biko-borec biku.

On je bil pred senatnim pravosodnim odsekom v zvezi s podaljšanjem NRA. Black je rekel, da so bili vsi pravilniki sestavljeni po biznismanih, ki se najbolj zanimajo, da prodajajo za čim višjo ceno. In ker jih izjema in nastavlja cene mala skupina zastopnikov korporacij, je hotel od Williamsa izvedeti, če ni za proteklo konzumentov potrebna limitacija profitov.

Tobačni magnat pa ni hotel dati direktnega odgovora. Rekel je, da limitacija profitov pomeni prodajanje v izgubo, kar končno škoduje tudi konzumentom. Black ga je pestil še dalje in ga vprašal, če bi v slučaju limitacije profitov z obdavčenjem tudi ne bilo priporočljivo omejiti visoke plače in bonuse korporacijskih magnatov.

"To vprašanje je preveč komplicirano," se je zopet izmaknil Williams, "sploh kakšne industrije pa imate v mislih, produktivne ali distributivne?" "Kateri koli," mu je odgovoril Black, toda lisjak Williams ni mogel na noben način prisiliti, da bi se izrekel za omejitev profitov in visokih plač ter bonusov. Ni ti ne, ko ga je vprašal, če pomeni prodajanje v izgubo tudi v takih slučajih, kjer korporacijski načelniki vlečejo po milijon dolarjev plače in bonusa na leto.

Šest eksekucij v Moskvi zadnji teden

Moskva, 25. marca. — Zadnji teden je bilo obsojenih na smrt in ustreljenih šest zločincev krivih umora. Med temi so bili tudi trije dečki. To je nekaj novega za sovjetsko Rusijo. Navadno morilec in roparji so bili doslej obsojeni v zapor, ki traja največ deset let. Ker pa je število teh zločinov zadnje čase zelo porastlo, so sovjetska sodišča postala stroga.

54,000 tujih delavcev na podpori v Franciji

Pariz, 25. marca. — Število brezposelnih delavcev v Franciji, ki prejemajo državno podporo, je naraslo na 543,000. Med temi je 54,000 tujerodnih delavcev, katere je kriza zajela v Franciji. Vlada se pripravlja, da vse te tujerodce deportira v njih rojstne domovine. V tem številu je mnogo Jugoslovancev, največ pa Italijanov, Poljakov in Nemcev.

SVILNI DELAVCI ZAPRETI Z VELIKO STAVKO

Možnost stavke v avtni in premogovni industriji

POGAJANJA Z MAGNATI

Washington, D. C., 25. marca. — Francis J. Gorman, podpredsednik unije United Textile Workers, je večer izjavil, da je stavka svilnih delavcev neizogibna, če bodo magnati kar naprej kršili pravilnik in določbe dogovora, ki so ga sprejeli po končani stavki v tekstilni industriji v zadnjem septembru. "Stavka bo ne zato, ker jo hočemo, ampak zaradi tega, ker je to edini izhod," je dejal Gorman.

Stavka preti tudi v industriji mehkega premoga in v avtni. Samo teden dni je še časa za sklenitev nove pogodbe med unijo United Mine Workers in operatorji. V teh dneh mora biti pogodba sklenjena, če se hočejo operatorji izogniti splošni stavki 1. aprila, ko poteče stara pogodba. John L. Lewis, predsednik rudarske unije, je dejal, da bo delo v premogovniški populnoma ustavljeno 1. aprila, ako ne bo podpisana nova pogodba.

Pogajanja med predstavnikmi rudarske unije in operatorji trajajo že mesec dni, toda prinesla še niso nobenega rezultata. Rudarji zahtevajo zvišanje mesečne 50 centov na dan in skrajšanje delovnega tedna na 30 ur, dočim so operatorji pripravljeni podaljšati sedanje pogodbo za nadaljnje leto.

Da li bo Ameriška delavska federacija proglasila stavko v avtni industriji z namenom, da izsili resignacijo vladnega avtnega odbora, kateremu načeluje profesor Wolman, se bo odločilo na konferenci, ki se prične v Washingtonu v četrtek.

Francis Dillon, organizator ADF v Detroitu, bi prišel v Washington v četrtek, kjer bo poročal Williamu Greenu, predsedniku federacije, o rezultatu glasovanja glede stavke, ki je bilo pred nekaj tedni odrejeno med članstvom unij, ki so vključene v Ameriški delavski federaciji.

Kardinal spet udaril po Coughlinu

Boston, Mass. — Kardinal O'Connell je te dni spet indirektno udaril po "fathru" Coughlinu. Rekel je, da je cenzura nekaterih govorov v radiu "zelo potrebna".

THOMAS ZA LIBERALIZIRANJE FLORIDE

Tampa, Fla. — Norman Thomas se je obrnil na guvernerja Sholtza, katerega urgira, naj porabi svoj osebni in uradni vpliv za liberaliziranje volilnega zakona, po katerem je sedaj manjšinskim strankam skoraj nemogoče postaviti svoje liste.

"Ena od glavnih nalog našega časa je obramba ameriške demokratične tradicije proti fašistični težnji po diktaturi," piše Thomas guvernerju Sholtzu. "Ne moremo pa zagovarjati demokracijo, če je hipokritična in namišljena (unreal). Do sprejetja sedanje volilne postave 15. junija 1931 je bila Florida v prvi liniji držav, ki so dovoljevale svojim državljanom pravico do izražanja svojega mnenja..."

"Kot socialist in Američan želim videti povrnitev vaše države k demokratični proceduri. Za manjšinske stranke so sedanje ovire tako velike, da skoraj ne morejo priti na glasovnico, kar v realnosti pomeni odvzete volilne pravice mnogim poštnim ameriškim državljanom."

JAPONSKA KU-PUJE RUSKI OTOK SAHALIN

Tokio, 25. marca. — Japonski zunanji minister Koki Hirota je večer dejal v parlamentu, da Japonska "goreče želi" od sovjetov severno (rusko) polovico otoka Sahalina v severnem Pacifiku oceanu. Ta otok je bogat na olju in lesu. Pogajanja za ruski Sahalin so že bila v teku, toda sovjetska vlada je zahtevala previsoko ceno, je povedal Hirota. On upa, da se pogajanja obnove.

(Otok Sahalin je bil ruska posest do 1905, ko je Rusija po nesrečni vojni z Japonsko odstopila južni del otoka Japonski. Po boljševiški revoluciji so japonske čete okupirale ves otok in izpraznile severni del šele leta 1925, ko je Japonska priznala Sovjetsko unijo in sklenila pogodbo z njo. Ta pogodba daje Japoncem neke ribiške in petrolejske koncesije na ruski polovici Sahalina. Pogodba poteče prihodnje leto.)

Delavske demonstracije v Angliji

70,000 delavcev v protestni akciji v Glasgowu

Glasgow, Anglija, 25. marca. 70,000 delavcev je večer uprizorilo največje demonstracije v tem škotskem industrijskem mestu proti brezposelnosti in novim zakonom za podpiranje brezposelnih. Delavske množice — moški, ženske in otroci — so se valile po ulicah z rdečimi zastavami in iz njih vrst so grmali klici: "Dol z kraljem, dol z nacionalno vlado, dol z MacDonaldom in njegovimi paraziti!" Demonstranti so prišli iz vseh škotskih mest. Škotske in bili so gostje socialistične mestne uprave v Glasgowu, ki jim je dala javna poslopja za prenočišče in zborovanja. Ob času demonstracij je bilo na ulicah 1900 policajev, toda aretiran ni bil nihče.

Cehi in Turki obe-tajo nove utrdbе

Zeneva, 25. marca. — Urad Lige narodov je izvedel, da je Čehoslovakija sklenila z utrjevanjem svoje meje ob Nemčiji. — Iz Turčije je prišla vest, da Kemalova vlada namerava utrditi Dardanele, čeprav morajo po mirovni pogodbi med zavezniki in Turčijo ostati neutrjene. Vse to je posledica oboroževanja Nemčije.

PRICETEK RAZGOVOROV MED ANGLIJO IN HITLERJEM

Navdušen sprejem predstavnikov Anglije v Berlinu

ITALIJA NADALJUJE Z MOBILIZACIJO

Berlin, 25. marca. — Kancelar Hitler je danes presenetil javnost, ko je nenadoma pozval Johna Simona, angleškega zunanjega ministra, in Anthonyja Edena, lorda čuvarja kraljevih pečatnikov, naj se zgledita v njegovem uradu. Ta akcija pomeni revizijo prvotnega programa, ki je določal, da se preliminarni razgovori otvorijo na konferenci med nemškimi zunanjimi ministrom in zastopniki Anglije.

Berlin, 25. marca. — Najvažnejša politična konferenca v Evropi v povojni dobi je bila večer otvorjena. Simon in Eden, predstavnika Velike Britanije, sta se par ur po svojem prihodu v Berlin sestala z baronom Neurathom, nemškim zunanjim ministrom, v uradu britskega poslanstva, kjer so imeli kratek razgovor. Razgovori se bodo danes obnovili.

Sprejem angleških diplomatov v Berlinu, kamor sta priletela z letalom, je bil prirečen. V imenu vlade so ju pozdravili zunanji minister Neurath, Bernard W. von Bülow, dr. Otto Meisner, nacijski državni tajnik, ki je reprezentiral Hitlerja, oddelek Hitlerjeve osebne straže in več tisoč glav broječa množica.

Simon in Eden sta se takoj odpeljala v urad britskega poslanstva, kjer sta ostala nekaj ur, potem sta se pa odpeljala v hotel Adlon. Ob ulicah, po katerih sta se vozila, se je zbrala velika množica, ki ju je navdušeno pozdravljala.

Dve glavni vprašanji bosta na rešetki, ko se snidejo na skupnem sestanku zastopniki Velike Britanije in Nemčije. Eno je, ali bo Anglija privolila v oboroževanje Nemčije kljub protestom Francije in jo pridobila za prijateljsko sodelovanje s sosednimi državami. Drugo je, ali bo Nemčija na temelju enakopravnosti hotela igrati staro igro v evropski diplomaciji v smislu pravil, ki jih bodo skupno določili.

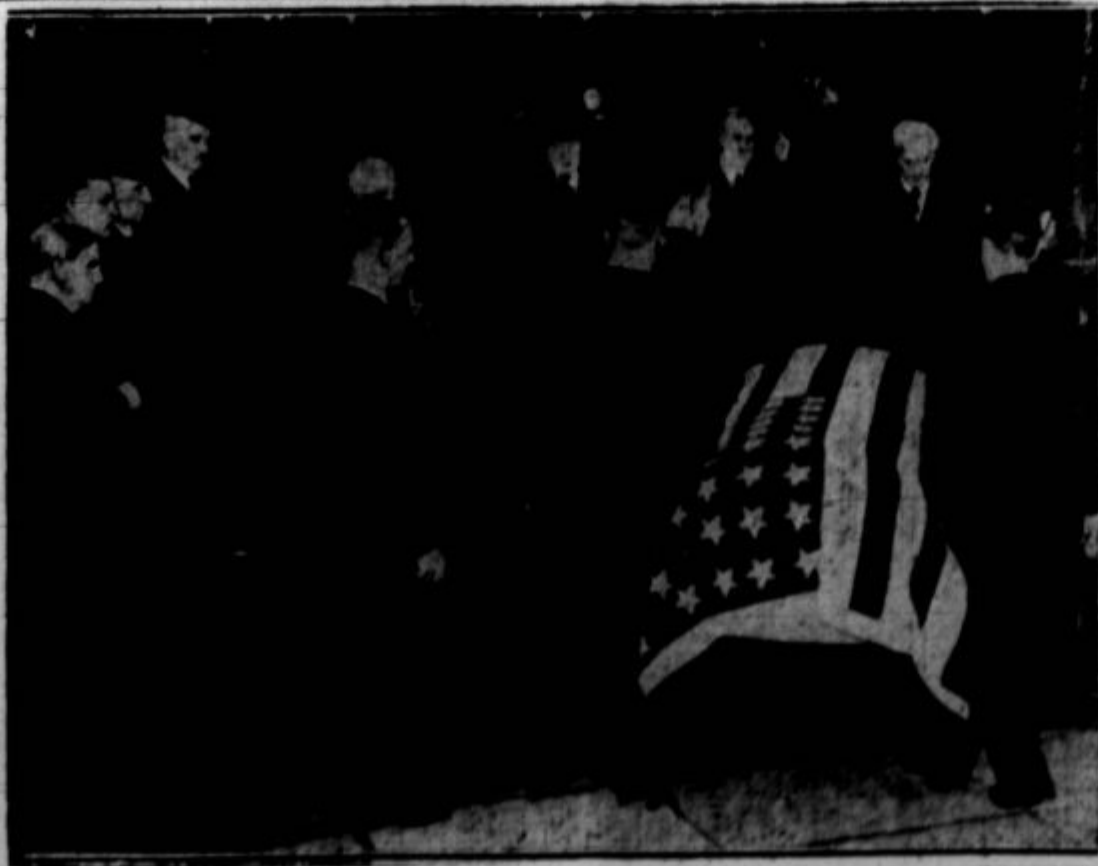
Ako se bo Nemčija pridružila veselim in igrala skupno igro, bo to pomenilo, da nima versajska pogodba več nobene veljave. V obeh Nemčije ni bila ta pogodba sploh pogodba, ker ji je bila vsiljena z brutalno silo po zmagovitih zaveznikih. Velika Britanija se sploh ne čudi, ker jo je Nemčija raztrgala, ko je prišel ugoden moment.

Berlin je optimističen. Obe, Nemčija in Aglija, sta prepričani, da je sklenitev dogovora mogoče, ako bi stvar zavzela samo od Berlina in Londona, toda računati je treba s Francijo, ki je najbolj glasna v protestih, odkar je Hitler raztrgal versajsko pogodbo in odredil obvezno vojaško službo.

Po berlinski konferenci bo Eden s svojo grupo izvedencev odpotoval v Moskvo na posvetovanje s predstavnikmi sovjetske Rusije. Pričakuje se, da bodo razgovori v Berlinu zaključeni v sredo, nakar se bo britski zunanji minister Simon vrnil z letalom v London.

Rim, 25. marca. — Mussolini-jeva vojna mašina funkcionira s polnim zamahom. Odredba, da se mobilizira letnik 1911, je danes stopila v veljavo.

Vojno ministrstvo je pozvalo nadaljnih 200,000 mož pod orožje. Ko bo koncentracija izvršena, bodo poslani v severna italijanska mesta, v bližino "fronte".

Sluka kaže člane zveznega vrhovnega sodišča, ki so se udeležili pogreba bivšega člana tega sodišča O. W. Holmesa.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT
GLASLO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE JEDNOTE

Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Narodna: za Združene države (izven Chicago) in Kanado \$6.00 na leto, \$3.00 na pol leta, \$1.50 na četrt leta; za Chicago in Čehoslovensko \$7.50 na leto, \$3.75 na pol leta; za inozemstvo \$9.00.

Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Czechoslovakia \$7.50 per year, foreign countries \$9.00 per year.

One copy sent to donors.—Reprints of articles in the magazine (blanket) are not sent. Reprints of articles (single) are sent only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned by mail only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vsa, kar ima stik s futuro:
PROSVETA
2607-29 So. Lawrence Ave., Chicago, Illinois.

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

138

Coughlinove "socialne pravice"

Program "socialne pravičnosti", ki ga je zasnoval znani "father" Coughlin in katerega mora podpisati vsako, ki hoče biti član Coughlinove "Unije za socialno pravičnost", je ob kratkem sledeči:

"Točka 1. Verujem v svobodo vesti in svobodo vzgoje ter ne pustim, da bi mi država diktirala vero v Boga ali življenjski poklic."

Navidezno je to zelo demokratična točka in v največjem — protislovju z zakoni rimske cerkve. Cerkev ne pozna svobode vesti in svobode vzgoje in kjerkoli kontrolira državo, tam tudi diktira svoje verske dogme. Glejte današnjo Avstrijo! Ampak cerkev ima dve morali — eno za kontrolirane dežele in drugo za dežele, kjer je v manjšini. Dočim v prvih zatira brezobzirno vse, kar ni katoliškega, zahteva v drugih zase vso ono svobodo (vesti, vzgoje etc.), katere v prvih ne privoščijo nikomur. Amerika je danes še vedno v tej drugi kategoriji in Coughlin se dosledno drži taktilne rimske cerkve v tem pogledu. V resnici gornja točka pomeni: Katoliška cerkev mora imeti svobodni razvoj v Združenih državah!

V Coughlinovem programu ni zahteve po svobodi govora, tiska in zborovanja. To ni zanj važno! Glavno mu je svoboda verske vzgoje.

"Točka 2. Verujem, da vsak državljan, ki je sposoben za delo in hoče delati, prejema pravično, življenjsko mezdo, ob kateri bo lahko vzdrževal in vzgojil svojo družino po standardu ameriške dostojnosti."

Tudi ta točka se lepo sliši, a je prav tako slepina kakor prva. Kaj je pravična mezda? Niti "father" Coughlin niti nihče drugi med vsemi ekonomskimi mazači, ki so se pojavili do danes, ni še — ker ne more — pojasnil, kako velika je pravična mezda ali plača. Ako je kje pravična mezda, mora biti tudi pravični profit. Delavčeva plača se ravna po profitu delodajalca in za oboje je odgovoren dober trg; ako ni dobrega trga, pade delodajalčev dobiček in avtomatično pade tudi delavčeva mezda. Logično mora biti poleg pravične meze in pravičnega profita tudi pravični trg. Mezda, profit, trg (poleg cele vrste drugih prvin in sestavin) so elementi kapitalizma, ki so med seboj tako povezani, da si jih ni mogoče misliti ločeno.

V razredni družbi ne more biti pravične meze kakor ne more biti pravičnega dobička in ne pravičnih cen. Vse to je relativno. Kar bi delavec amatral za "pravično" plačo, je "krivičnost" za kapitalista in — narobe. Edina pravičnost je, da delavec prejme vso socialno vrednost svojega produkta, ampak to ni več mezda, temveč socialna udeležnost pri konsumiranju dobrin.

Kaj je standard ameriške dostojnosti? Član Coughlinove "unije" naj zahtevajo, naj jim "father" pojasni, kateri ameriški sloj mu služi za merilo postavljenega standarda v njegovem programu!

"Točka 3. Verujem v nacionaliziranje onih javnih potrebščin, ki so po svoji naravi prevažne, da bi bile pod kontrolo privatnih individvijev. Tu mislim banke, kredit in denar, električni tok, olje, naravni plin in naše od Boga dane naravne zaklade."

Tudi ta točka je zapeljiva. V zvezi s to sta pa še naslednji dve točki:

"Točka 4. Verujem v privatno last vse druge lastnine."

Točka 5. Verujem v obrambo privatne lastnine, v zvezi s tem sem za kontrolo te lastnine za javni blagor."

Gornje tri točke so ena sama velika konfuzija. Druga drugo pobijajo. Coughlin zagovarja nacionaliziranje (podravljenje) — ne socializiranje, čeprav je socialna pravičnost njegov evangelij! — denarja in denarnih zavodov, električnega toka, olja, naravnega plina in "naših od Boga danih naravnih zakladov" (kateri zakladi so to?), vse drugo naj ostane privatna last, a tudi ta privatna last mora biti pod javno kontrolo v javno dobro. Kakšen mišmaš je pa to? To bo menda "father" "socializirani kapitalizem"! To je nekaj takega, kar naredi — sita volka in živo kozo.

Takšno polovičarsko devanje stare mrhe iz kože je največja ekonomska falacija. Coughlin bi odsekal privatnemu kapitalizmu nekaj udov in ostalo truplo bi pustil, naj se vleče, to da pod javno kontrolo. Deloma je to poskus Roosevelt, namreč s kontrolo, kajti odsekal ni

(Dolje v zadnji koloni.)

Glasovi iz nasebin

Zanimive beležke

Zanimivo pismo iz Avstrije

New Waterford, C. B., Can.

Kakor mi je znano, dosedaj Prosveta še vedno redno prihaja na Koroško, Avstrijo, in vem, da jo tam čitajo. Pred kratkim sem od nepoznanega "fašista" prejel sledeče pismo:

Celovec, januar 1935.
Cenjeni g. Drobščak!

Iz popolnoma nepoznanega vira sem prišel do tega, da vam pišem te vrstice, ki se nanašajo na sedanje razmere v Avstriji ter na njen obstoj ali prepad.

Da boste vedeli, s kom imate opraviti, vam hočem pojasniti, da sem bil od leta 1919 socialistični organiziran, dokler niso bile vse politične stranke v Avstriji abruptno razpuščene. Imam državno službo, toda imena in poklica vam ne morem izdati. Če bi to pismo prišlo v roke cenzorja, me bi brezpogojno vrgli iz službe, četudi na mojih prstih visi znak "rdeče-belodež" domovinske fronte (fašistične), katerega sem priložen nositi, ampak v srcu sem socialist! Takih nas je v Avstriji na tisoče in tisoče. Na delu imajo večino naciji; pripadnost na deželi se deli nekako takole: 45% nacijev, 35% socialistov in 20% onih, ki so za katoliško vlado. Tako da ima vlada 80% nasprotnikov, katero pa bomo že pristili, da se umakne. Dosedaj vlada varuje le duhovnike, Judi, bajoneti in kanoni, vsa ta kombinacija pa drži narod na tleh.

Uradno se nam je naročilo, kar smo bili z lastno-ročnim podpisom prisiljeni storiti, da smo voljni nositi fašistični znak v službi in izven službe.

Lanskega februarja smo sklenili, da si naše pravice nazaj priborimo, ki so nam jih eno za drugo odvzeli. Toda zmagati nismo mogli, ker nas je nekdo izdal. Dva dni predno se je imela začeti vstaja, je vlada ukazala preiskati vsa socialistična stanovanja ter zaseči vse dobljeno orožje. Radl tega nam je potem v bitki primanjlovala orožja. Tako se je zgodilo na Dunaju, v Lincu in več drugih mestih.

Na Dunaju je bilo v načrtu, da socialisti zavarujejo parlament, mestno hišo in več drugih državnih uradov. Poveljnik požarne brambe, socialist, je dal na razpolago vse avtomobile dunajske požarne brambe za prevažanje socialističnega vojaštva. Ko so avti dospeli do mestne hiše, je bilo tam po vladnih četah in policiji že vse močno zadržano. Vnela se je bitka, v kateri je bilo veliko ubitih in mnogo ranjenih, poveljnik požarne brambe in devet drugih voditeljev je bilo ujetih in takoj obsojenih, med njimi sodrug Minichreiter, ki je bil tako težko ranjen v bitki, da so ga morali na nosilnici nesti pod vešala.

Sedaj je še na tisoče sodrugov v zaporih. Na prvi cilj v našem boju bo, da jih osvobodimo iz zaporov.

Na Dunaju so detektiv aretirali nekega našega voditelja v neki kavarni, nato so ga vrgli v pripravljen avto, med vožnjo pa so ga ubili in zunaj mesta vrgli na cesto ter se odpeljali.

V Lincu se je našim voditeljem posrečilo, da so z lahkoto dobili orožje v svoje roke, tako tudi municijo, in sicer s tem, da je šlo več trukov, mostva in oficirjev — vsi preoblečeni v vladne vojaške — v magazin, kjer so naložili kar so potrebovali in se odpeljali. Ko je vlada ta triki izsledila, je bilo že prepozno; nazaj ni dobila nič.

V Gradcu so na enak način socialisti odpeljali en cel vagon orožja in municije.

Na 17. junija je bil Hitlerjev rojstni dan. Takrat

so naciji na deželi zvečer palili grmade Hitlerju na čast, vladne čete pa so vse take grmade "podžgale" s strelji iz pušk.

Vlada stalno aranžira patriotske slavnosti po mestih in na deželi, zdaj v enem, zdaj v drugem kraju. K takim slavnostim je vsak državni ali provinčni uslužbenec prisiljen, da se jih mora udeležiti, ako se jih ne bi, lahko zgubi službo. Potem pa ni čuda, da v avst poročajo, "toliko in toliko oseb se je udeležilo slavnosti". Pa je skoro vsaka oseba prisiljena, da se udeležiti.

Ko se je bila bitka pri Margaretenhofu na Dunaju, je poveljstvo Dollfusovih morilcev naznanilo prebivalcem Margaretenhofa, naj vsi zapuste dom, ker se bo v 10 minutah otvoril ogenj s kanoni. Preteklo pa je komaj 5 minut, ko so se že začele granate vsipati na poslopje. Zato se ne moremo čuditi, da je bilo veliko otrok, žen in starih ljudi ubitih od katoliške artilerije. Toda tudi to se bo še preno maščevalo!

Naši ilegalni listi nam pravijo, da vsi še nismo mrtvi in da še pridemo nazaj!

Vsi naši gosposdije in duhovniki se strašansko boje. Pa saj ste brali v časopisih, kakšna bombna epidemija je prevladovala lani po vsej Avstriji do umora Dollfusov, ki so ga ubili naciji. Bombe so bile nacijsko delo.

Cenjeni g. Drobščak! Oprostite mi slabi pisavi. Vedite, da sem se moral v sobo zapreti in v naglici te vrstice napisati, da me kdo ne zasači. Če želite, vam bom pozneje dal moj naslov. Vedite tudi, da pod mojim podpisom ne bi mogel pisati resnice.

Mnogo pozdravov od Vam zaenkrat nepoznane osebe! (V veliko veselje mi je, da se morem na ta način o našem položaju in bridkem trpljenju potrditi vsaj osebi v inozemstvu.)

Gornje pismo ne nosi nikakega podpisa. Poslano je bilo iz Celovca na Koroškem v januarju. Komentar si lahko vsak sam napravi.—H. Drobščak, 558.

Zahvala društva "Bled"

Milwaukee, Wis. — Veselični odbor društva Bled si nalaga v dolžnost, da se s temi skromnimi vrsticami zahvali vsem, ki ste se udeležili naše pustne veselice v tako obilnem številu. Redki so slučajji v današnjih časih, da se napravi skromen preostanek pri vseh številnih zabavah, ampak naša zabava je bila izjema. Zabavali smo se do zgodaj zjutraj in zabava je bila prisiljena. Vsakdo je bil zadovoljen in nobenemu ni žal, da se je iste udeležil, čeprav je bila mogoče mošnja na pepelnico malo lažja. Pa je že tako, da polna mošnja in dobra zabava človeka napravita srečnega in zadovoljnega in na posledice se vendar ne sme gledati. Mi pa se oziromo tudi na posledice, ki so se pač za društvo izkazale razveseljive. Društvena blagajna je narasla za blizu 200 dolarjev, kar pač niso mačje solze v teh kosmatih dneh.

V imenu društva se torej vsem navzočim kakor tudi tistim, ki so kupili vstopnice, ne da bi se zabave udeležili (ker je bil na Pust njihov god, jim to pozabljenost oprostimo) še enkrat zahvaljujemo ter pričakujemo, da se zopet vidimo prihodnji Pust v So. Side Turn dvorani. Da je bil uspeh tako nepričakovano izvrsten, se moramo zahvaliti tudi Prosveti, ki nam je šla na roke v oglaševanju zabave. S tem se je zopet pokazalo, kaj napravi ta list v Milwaukee. Upam pač, da nam bo mogoče to uslugo poravnati na kakšen drugi način in to ob prvi priložnosti.

Veselični odbor društva Bled.

Delavstvo v N. J. si kuje nove orožje

Elizabeth, N. J. — V državi New Jersey je napredno delavstvo sedaj na delu, da dobi svoj časopis vsaj enkrat na teden in pozneje, če bodo finance dopuščale, pa svoj dnevnik. Dnevnik, ki bi pobijal lažnjivo propagando kapitalističnega časopisa in zagovarjal interese delavcev in farmarjev ter malih obrtnikov in trgovcev, je nam potreben.

Kampanja je za razširjenje socialističnega glasila The New View, ki bo v začetku maja pričelo izhajati tedensko. Ta list bo kazal novo pot, po kateri naj maršira delavstvo, da ne pride v fašistično mrežo, kakor se je to zgodilo v Italiji, Nemčiji in Avstriji.

Kaj so Randolph Hearst, s svojim strupenim časopisjem, H. P. Long in "father" Coughlin že dobrega napravili za farmarje, delavce in male obrtnike? Cisto nič! Obratno je Hearst največji sovražnik naprednega in organiziranega delavstva ter največji vojni kričar. Najraje bi imel veliko fašistično armado, da bi vkorakala v Mehiko in tamkaj z bombami in mečem vzpostavila avstrijsko-italijansko klerofašizem. Slično naj bi storila tudi doma, v deželi Georga Washingtona.

H. P. Long in "father" Coughlin sta pa dva kričarja in pomagača, ki prav tako obetata vsake sorte dobroto (saj to ne stane nič!). Ljudstvo v sedanji slabih časih kaj rado posluša takšne zapeljive proroke. Tako so obetali tudi Mussolini, Hitler in Dollfus, dokler niso prišli na vladno kot diktatorji. Vprašajte Hearstove delavce, kakšno svobodo in plačo imajo, posebno v Mehiki na njegovih plantažah.

Vprašajte delavstvo, farmarje in male obrtnike v Louisiani, kaj je H. P. Long zahje že dobrega napravil kot senator in prej governor. Saj ima oblast v svoji državi že pet let v rokah, ampak za te sloje še ni nič do-

brega napravil, več pa za bogate plantažnike, osebne prijatelje in tovarnarje ter velike trgovce. In ti bodo postali kralji in kraljice, ne pa ubogo delavstvo.

Božji blagoslovi in pridige župnika Coughlina še tudi niso nič dosegle za delavstvo. Blagoslovi v bliski dolarjev je deželen župnik Coughlin s svojimi stancovniki vred. Sami v resnici igrajo kralje, ubogemu delavskemu ljudstvu pa obetajo kraljevsko življenje — po smrti. Obljube so poceni.

Edina rešitev iz te krize je,

da se ljudstvo pridruži delavski (socialistični) stranki in pokaže hrbet vsem s sladom namazanimi obljubam. Edino na ta način lahko postanemo svobodni in srečni — "kralji in kraljice". Da se pa kaj takega uresniči, je potrebno, da se naročimo na delavske liste kot sta Prosveta in Proletarec in drugi. Kdor ne zna slovenski, so pa angleški časopisi, kot na primer Milwaukee Leader, New Leader, The New View itd. Slednji stane za vse leto samo 50 centov. Podpirajmo delavsko časopisje in ne kapitalističnega! — A. Sprogar, 540.

Dva slučajja

Finleyville, Pa. — Dobrega nam kaj poročati, pač pa slabega. Naj navedem nekaj za videti tistim, ki niso v nobeni podpori organizaciji, pa naj bodo stari ali mladi.

Prvega marca letos se je tu pri nekem ubogem delavcu rodilo dete. Prej jih je imel že šest. Vsi žive v pomanjkanju. Drugi dan po porodu je dete umrlo. Kaj je reče hotel? Denarja ni, kredita tudi ne. Šel je k bližnjemu groceristu in ga lepo prosil, da mu da čedno bakso od makaronov, da bo detetu pokopal v njej. Groceristu se je to nekako čudno zdelo in je šel sam na njegov dom, da se prepriča. Našel je res veliko revščino in mu dal denarja za primerno krsto, v kateri je pokopal deteta.

Drugi slučaj. Tukaj v Hackettville je 6. marca preminila mrs. Louisa Grm. Ona je bila v družtu, katerega je pa morala izdati dolge krize pustiti. Zapustila je soproga s tremi nedoletnimi hčerkami. Pa vseeno so se vsi sosedje zavzeli in pomagali v vseh slučajih, tudi v njeni bolezn. Spremlili so jo k zadnjemu počitku 9. marca. V imenu zapuščene družine se lepo zahvaljujem vsem, ki so pomagali ob času smrti in prej pred boleznijo, predvsem bratu pokojne Franku Pasledelu iz Coverdale.

Nadalje mrs. Rosie Trček za vevnec in slično drugim sosedam, krajevni uniji UMWA št. 73 za vevnec in drugim za avte, ki so jih dali na razpolago.

Tukaj je zopet en dokaz koliko je vredna podporni organizacija; še bivše člane se spoštuje in pomaga v vseh slučajih. Zatorej rojaki, kateri se niste pod okriljem SNPJ, požurite se, dokler ni prepozno. Ne odlašajte na jutri, kar danes lahko storite. Bolezen ali smrt nič ne gleda, če si reven ali premožen, mlad ali star. No, meni se vidi, da je to naša edina enakopravnost. Smrti ni še nihče utekel in tudi nikdo dvakrat umrl.

Frank Pernishek.

O govoru wisconsinskega governorja

Milwaukee. — Nedavno je imel wisconsiniski governor Phil La Follette govor po radiu o velikopoteznem načrtu za uposloitev brezposelnih. Rekel je, če se bomo na ta način izkopavali iz krize, da bomo vedno manj producirali, se ne moremo nikdar iz nje izkopati, ampak bomo lezli vedno bolj navzdol. Kljub temu, da so bile v zadnjih par letih potrošene milijarde, situacija danes ni boljša kakor je bila pred letom.

On je rekel, da bo državni legislaturi predložil načrt, po katerem naj bi v tej državi uposloili 100,000 brezposelnih delavcev. Dela je dovolj za veliko armado samo pri konzervaciji naravnega bogastva — pri gozdom, zavarovanju zemlje pred izpiranjem v reke itd. Tisoče in tisoče delavcev bi bilo lahko zaposlenih tudi pri popravljanju domov in gradnji novih hiš. Za izvedbo tega programa je potrebna skupna akcija zvezne vlade in vseh posameznih držav. Gledati moramo, je poudarjal governor La Follette, da pričnemo zopet delati in dvigati produkcijo, to je graditi bogastvo, ki je podlaga vsakega blagostanja. — Joseph Ule.

Knjiga in puška!

(Beležke o fašistični vzgoji.)

Napetost med Italijo in Abesinijo, mobilizacija v Italiji ter prevoz čet in vojnega materiala v Afriko da slutiti, da bo italijanski narod postavljen pred novo izkušnjo. Izgleda, da je Mussolini prepričan, da mu je uspela vojska vzgoja italijanskega naroda, ki jo je uvedel fašizem s tako doslednostjo, da jo opazujemo povsod; kjer si jo pričakoval in velikokrat takoj se ti zdi nemogoča. Mussolini sam in njegovi pedagogi so poudarjali, da bo italijanski narod izšel iz "fašistične mladosti" pravičen, prejočen. In ta "novi Italijan" bo boljši od onega pri Adul, pri Visu, pri Sorinu, pri Custonzi in pri Kobaridu. V hotelu po prerobju italijanskega naroda so prepričani vsi Italijo z militaristično propagando in celo na kovance 50 lir je Mussolini dal vtisni izrek: "Meglio vivere un giorno da leone, che cento giorni da pecora." (Bolje je živeti en dan kot lev, nego sto dni kot ovca.)

Največjo skrb posveča fašizem mladini. Pofašistil je popolnoma šolstvo in stvoril mladinskih organizacij, ki sprejmejo v svoje vrste italijanskega otroka že v predšolski dobi, da ga skozi dosledno fašistično vzgojo dovedejo kot polnoletnega državljana v stranko.

Sola in mladinske organizacije so medsebojno v taki povezanosti, da skoro ne moremo govoriti ločeno o njih.

Kaj je cilj in gibalno fašistične vzgoje? Mussolini sam je dal mladini geslo: "Libro e moschetto!" (Knjiga in puška!) Nekoč je govoril svojim otroškim pristašam: "Ljubite puško obožujte mitraljezo, a v tem čustvovanju ne pozabite na sveto bodalo!" In zopet ob drugi priliki je naročil mladini: "Učite se sovražiti!"

Da niso to samo Mussolinijeve fraze, kar temu ni odrekati govorniškega patosa, dokazuje najbolje prosvetni minister Ercole, ki italijanskemu senatu izjavlja: "Sola se bo te neje približala ciljem režima, čim lažje in vztrajneje deluje posredno ali neposredno fašistovska mladinska organizacija, ki v to poklicana. Radi tega je delovanje balističnih organizacij tako prepleteno in zaračunano, delovanjem šole, da je usoda šole neločljiva od usode balistične organizacije."

Ni daleč dan, ko bo vsak ljudskošolski učitelj obenem poveljnik fašistovskih mladinskih čet. Tistega dne bomo mi prvi na svetu uresnili ideal učitelja, ki ne zna samo učiti učence osnovne pojme raznih věd, temveč jih zna tudi užigati z ognjem politične ideje.

Spanje in duševno delo

Spanje pred polnočjo je najbolj zdrav. Nihče ne bi smel točno delati dolgo v noč, kaj tedaj, ko se prične polagoma spet dnevni hru in ko sili svetloba skozi zaprte veke, je zdrav spanje, spanje brez sanj, nemogoče.

Kri se vrača počasi v možgane, zbujajo posamezne stanice in z njimi to ali ono misel, to ali ono spominsko podobo. V spemem ali na pospešnem stanju pa se nam to izraža kot sanje. Se slabše je seveda spanje ob polnem dnevu, tu ne zaleže mnogo niti zatamnitev spalne sobe, možgani se v tem času nikoli ne morejo z krepko spanje osvoboditi krvi. In nalahko je položaj za duševne delavce, kajti pri teh so možgani kot njihov specialni delovni organ, ki v naprej bogatejši s krvjo.

Duševni delavci naj si torej zapomnijo, da se duševno delo pozno v noč maščuje s slabim spanjem. A prav tako ne more biti spanje dobro, če odidejo od dela neposredno v posteljo. Med delom in posteljo morajo poskrbeti za odmor, ki jim preobliče krvi v možganih polagoma spravi v normalo. Najbolje opravi ta vmesni opočetek majhen sprehod po duševnem delu.

Pot k nadčloveku?

Ameriški psiholog, profesor dr. Tryon, ki sponori ameriškega psihološkega društva svoje poskuse, ki naj dokažejo, da bi se s plemensko izbero dala vzgojiti rasa samih žemljev, če bi dopuščale družabne razmere.

V njegovem laboratoriju mu je namreč uspelo, da je na ta način vzgojil dve družini podgan, eno z izredno inteligenco, drugo pa zelo neinteligentno. Inteligentna družina pa ni ohranila svoje duševne premoči nad neinteligentno, ki vse svoje življenje, ampak so jo podedovali tudi njeni potomci.

S tem poskusom je prvič eksperimentalno dokazano, da se inteligenca da podedovati; seveda bi pa še bilo treba dokazati, ali velja to tudi za človeka. Pri poskusih je učenjak strogo gledal na to, da so vse podgane rastle pod istimi življenjskimi pogoji. Razna telesna svojstva, n. pr. velikost, teža, spol, barva in plodnost pri podganah očitno niso v nikakršni zvezi z inteligenco.

(Dolje iz prve kolone.)

Še nič, in danes po dveh letih vidimo, kako imenitno je uspela ta njegova "socialna operacija". Coughlinova operacije bi pa bila druga, druga kakor trikratna pomnožitev "new deala".

Ta kritika se nadaljuje ob priliki.

Delavci, ki so zastavkali proti National Biscuit Co. v New Yorku, na pohodu v mestno hišo.

Vesti iz Jugoslavije

(Izvirna poročila iz Jugoslavije)

UDOB V VIŠNJEGORSKI OKOLICI

Tratinah pri Polici sta dva mlada fanta zaklala posestnika Janeza Vidica

V višnjegorski okolici leži bli-
blije med drugimi gospodaril
svojem posestvu tudi 39 let-
Janez Vidica, ki pa je postal
posledni tork zrtve dveh pija-
pastnih veseljakov. V hiši
vsi spali, ko sta prišla pred
dva fanta iz iste vasi, in si-
39 letni Jakob Janežič in 22-
Anton Škufca ter začeli
vratni pod oknom Vidičeve
Rogovilla sta okrog hiše,
je prebudila vsa gospo-
darska družina. Gospodar je
na plano in dejal fantom,
oholita in mirujeta. Toda
oholita se je zakadil vanj Ja-
kož ter mu zasidil kuhinjski
levo stran prsi, Škufca pa
je začel pretepati z nekakim
narjem. Posestnik se je zgru-
napadala sta pobegnila.
ki so prebudili vso vasico,
tudi so brž v Grosuplje po-
vratnika, ki je dal Vidicu po-
polni injekcijo. Videti
je bilo, da je sunek v prsi
mladost smrtin in okrog 1 po-
je Vidica izkrmel. Zapustil
vodo in dva otročiča.
napadala sta se napotila po-
v Vinjo goro v neko gostil-
naslednji dan pa sta se sa-
prijavila orožnikom, ki so ju
dele v zapore.

dekleta streljal. — Iz Ptu-
ročajo o dogodku, ki se je
v Trnovcu. Posestnikov
Franc Benko je imel ljube-
na razmerje s 27 letno vi-
vito Francisko Muršičevo z
črke vrha. Dekle je pred
se zanosilo in te dni sta se
stila v Maribor, a sta se spo-
sila zaradi prispevkov, ki
jih Benko plačeval dekle-
nezakonskega otroka. V
viri je Benko nenadoma po-
revolver ter ustrelil proti
etu. Kroga je zadela Mur-
naravnost v usta, kjer je
ala. Muršičevo so z to ne-
poškodbo prepeljali v ptuj-
bolnišnico, kjer so jo takoj
rali in je dekle že izven ne-
sti.

et o pomlajevanju. — Baje
mo pred novo ero v pomlajev-
Kemik dr. Lavoslav Ru-
ki je po rodu iz Slavonije
profesor na univerzi v Cu-
je namreč znašel, kakor
kaj, umetni način proizva-
moškega spolnega hormo-
pomlajevanju in tem izu-
je v Beogradu predaval pred
dnevi zagrebški univ. pro-
dr. Zarnik, naš rojak. Opi-
je, kako nastane s starostjo
se oslablost: telo z leti iz-
spolne hormone. Lek pro-
mu bi torej bilo, dovoljati
spolne hormone. Dosedaj-
pomlajevalci, Voronov, Stei-
in Lebedinski so počenjali
čezim simpanzov, a je vsa-
k njihova operacija bila
draga in pogosto se neza-
ala ali pa je izboljšanje u-
valo je nekaj časa. Najboljši
pomlajevanja bi bil, če bi
umetno proizvajali moški
on ter ga vbrizgavali v te-
to se je baje posrečilo slav-
kemiku dr. Ružički, profe-
v Curihi in po rodu iz Vu-
ra v Slavoniji. Ta je baje
znanel metodo umetne-
pridobivanja moškega hor-
na baje se bo na tej iznajd-
varila nova velika indu-
Dr. Ružička je iskal pred-
doma v Jugoslaviji zaposli-
kakšni univerzi, kjer je
imel laboratorij, da bi pro-
razne stvari, toda spre-
ta niso. Tako ga je Jugo-
izgubila in Svica zdaj s
kom kaže nanj. Seveda bo
ala Svica to industrijo pri-
tase. Koliko je v vsem
iste resnice, ki drži in ko-
je zagotovljen uspeh pomla-
je s temi umetnimi hor-
bo pa seveda pokazala še-
dnost.

ni so: v Ljubljani vdova
ja Zelnova, na Glincah
Ljubljani trgovce in posest-
je bil župan Frank Javor-
star 60 let, v Siski posest-
Valentin Prešeren (nem-
je sredi ceste), na Planini
Bakea Rudolf Smola, upo-
ni kapetan, star 47 let, v
Gustav del Cott, upo-
okrajni glavar, in upoko-

ljubezen za Hitlerja ohladila in
— lani je moral celo zbežati iz
Nemčije v Avstrijo. Ko je bil
Kalan zunaj v Nemčiji, je obja-
vil v tujem tisku tudi nekaj
svojih člankov, ki so zadostova-
li, da bi ga jugoslovanske obla-
sti postavile pred sodišče, če bi
ga dobile v roke. Ko pa je bil
kralj Aleksander umorjen, je
Kalan upal, da se lahko vrne v
Jugoslavijo in da se mu ne bo
skrivili niti las. Izjavil je lojal-
nost do države, menda so mu tu-
di obljubili kaj, toda na meji v
Mariboru so ga prijeli, kakor hi-
tro je prišel z vlakom čez mejo.
In sedi od takrat v zaporu. Dne
6. marca pa se je vršila pred
ljubljanakim okrožnim sodiščem
razprava zoper Kalana. Obtožen-
čev odvetnik pa je predlagal so-
dišču, naj preloži Kalana psi-
hiatri ter se izjavijo, ali je to-
liko duševno uravnovešen, da
odgovarja za svoje izjave in de-
janja ali ne. Sodišče je temu
predlogu ugodilo, prekinilo raz-
pravo ter se bo nadaljevalo, ko
se bodo psihiatri izrazili o obto-
ženčevem stanju.

DVA OTROKA — ŽRTVI GORJANCEV

Na poti čez Gorjance z materjo
sta deklici od mraza in utru-
jenosti umrli. — Mater so za-
prijeli

V Dolžu (občina Šmihel-Sto-
pičje) je z enim od Avseev po-
ročena 35 letna Hrvatica Anto-
nija iz Solice v jastrebarskem
okraju, torej onstran Gorjancev.
Njen mož Avsee je šel pred ne-
kaj dnevi menda beračit po va-
seh, njegova žena pa se je men-
da nekaj sprla s svakinjo, nakar
je rekla, da gre s svojima dekl-
cama k svojim staršem na ono
stran Gorjancev, na Hrvaško.
Vzela je proti večeru svojo 5 let-
no hčerko Marijo in 7 letno Re-
ziko ter se odpravila čez Gor-
jance, ki so se pokriti s snegom.
Deklici sta bili slabo oblečeni in
ju je zeblo, toda mati je priga-
njala in v temi so šli po Gorjan-
cih. V snegu in temi je Avsee-
ceva izgubila pot ter je šele po
dolgem tavanju dospela do vasi
Gaberje. Toda med tem sta
njeni deklici premraženi že oma-
gali in mati ju je morala prena-
šati, zdaj eno, zdaj drugo. Ko
sta obe omagali popolnoma, je
položila eno v sneg, drugo pa ne-
sala nekaj časa, položila to v sneg
ter se vrnila po ono. Tako je z
veliko muko dospela v Gaberje,
kjer je potrkala na vrata kočar-
ja Rajka ter ga prosila, naj po-
maga deklicama, ki sta premra-
ženi. Toda ti so videli, da sta de-
klici že mrtvi. Mati njuna je ta-
koj odšla, češ, da gre po ljudi, ki
bodo deklici prenesli domov, to-
da ni bilo več nazarj.

Rajkovi so se trudili, da bi
deklici oživili, a ves napor je
bil zaman. Deklici sta bili videti
sestradani, bili sta okrvavljeni,
blatni, opraskani, slabo oblečeni
in bosi! Rajkovi so poznali nju-
no mater ter so obvestili o za-
devi orožnike, ki so šli v Dolž
ter Avseecevo aretirali, ker su-
mijo, da je deklici nalašč pe-
ljala čez Gorjance ponoči v mra-
zu in bosi z namenom, da dekl-
ci napora ne bosta prenesli. Va-
ščani v Dolžu trdijo, da je Av-
seeceva lepa žena in da ni pri-
zdravi pameti. Tudi so našli na-
slednji dan kmetje krvave sle-
dove, koder je mati vlekla svoji
deklici.

Krvav dogodek v Murski Soboti
Na Lendavski cesti v Murski
Soboti se je zgodil 2. marca
popoldne strašen zločin: 46 let-
ni posestnik Franc Karus iz bli-
njega Kroga je napredal in hudo
pobil trgovca Leopolda Hirscha
in njegovo ženo Sarloto, oba ži-
da. Na Lendavski cesti imata ta
dva zakonca svojo trgovino in
čprav sta že precej stara — on

73, ona 69 let — opravljata vse
posle sama. Ko je Hirschl v so-
boto 2. marca ob dveh odprli tr-
govino in stopil za pult, je stopil
v trgovino Karus, zahteval nekaj
cigaret, a že prihodnji hip uda-
ril starca z vso silo po glavi, ga
potegnil čez pult ter vrge ob tla.
Potem je zgrabil neke železne
predmete ter začel udrihati po
starcu. Na obupne trgovčeve
krike je prihitela njegova žena,
ki jo je Karus prav tako napadel
in pobil na tla. Udaril je po njej
s stolom s tako silo, da se je od-
lomila noga in da je potem s to
nogo mlatil po obeh zakoncih,
dokler niso prihiteli ljudje iz so-
seščine ter ukrotili Karusa, ki
se je miren vdal orožnikom ter
se dal ukeniti.

Karus je dejanje priznal in
govori precej zmedeno, tako da
je izvršil zločin najbrže v nespa-
meti. Pripovedoval je, da je do-
poldne pokopal svojega očeta,
šel potem v gostilno s pogrebci,
in tedaj se je porodil v njem
sklep, da mora v Soboto, da po-
bije vse žide, ki so največji škod-
ljivci človeštva, ki ubijajo zem-
ske kralje in so ubili tudi ne-
beškega kralja. Ze spotoma je
iskal kakšnega žida, a vse trgo-
vine so bile zaprte, Hirschl pa
je ravno odprl. Karus je stopil v
trgovino ter izvršil svoj sklep in
nalogo, ki mu jo je neka sila na-
ložila, kakor pravi.

Orožniki so našli pri njem
mašno knjigo in rožni venec.
Karus je bil zelo pobožen. Pisal
je nekaj dnevnih doma in vsa-
kake stran se začel z besedami:
"Faljen Bojdi Jezus Kristus!"
Zakonca Hirschl ležita v sobo-
ški bolnišnici ter so njune po-
škodbe zelo nevarne, zlasti spri-
čo njune starosti.

Vesti iz Primorja

VREMSKA DOLINA GOSPO- DARSKO UNIČENA

Propad trgovine in obrti ter pre-
zadolženost kmetij

Postojna, februarja 1935. —
Vremška dolina je bila včasih
znana po svojih lepih gospodar-
stvih, dobro urejenem poljedel-
stvu in sadjarstvu. Kot vsaka-
na v kamenit Kras je dolina pol-
na zemlje in namaka jo znana
Reka. Vedno je pomenila Vrem-
ška dolina, rekli bi lahko bla-
bostanje in veselje. Danes o tem
ni več govora. Isti gospodarski
položaj kot drugod po naših kra-
jih je tudi tukaj. Ista prezadol-
ženost, isto pomanjkanje in isti
obup. Morda je tu v gotovem o-
ziru položaj še slabši, ker so lu-
dje vedno upali, da se bodo ča-
si spremenili in da bodo lahko
poplačali svoje dolgeve, ki so
jim v tem upanju rasli. Za razli-
ko od drugod pa so tu glavni up-
niki domači trgovci. Ti ne more-
jo izterjati od kmetov in manjši
obrtnikov velikih vsot, ki se-
gajo pri nekaterih do 200.000
lir. Ta vsota za našega trgovca
tudi večjega ni malenkost, zla-
sti v tem času, ko tudi nad nje-
ga pritiskajo njegovi upniki. Ne-
kdaj lepa posestva ob vodi z
milni in žagami, so gospodarsko
popolnoma uničena. Žage po ve-
čini stoje, dočim meljeje zelo
malo, davki pa in običinske do-
klade so zelo velike. Manjši kme-
tje, ki jih je največ, pa žive kot
v časih, ko so jim gospodarili
grofje. Sladkor, sol, celo vžiga-
lice so ponekod že zelo redka
prikazen.

V to mrtvilo pa je kakor zne-
ba padel — "dopolavoro", naj-
večja fašistična "kulturno-vzgoj-
na" organizacija. Prinesla je na-
šim ljudem v Vremški dolini od-
rešenje. Ko so prišli nad dolino
hudi časi, so tudi Vremci, ki so
bili znani veseljaki, prenehali s
tem in opustili celo svoje tradi-
cionalne plesne. "Dopolavoro" pa,
ki je ustanovil v vsaki vasi, če-

prav niso med seboj oddaljene
mnogo nad četrte ure, svojo po-
družnico, zbral za lokal kako go-
stilniško sobo in kot glavni in-
ventar pripeljal s sabo — gra-
mofon. Tako se zdaj Vremci vr-
te vsako nedeljo, "dopolavoro"
pa poroča svojemu paši Grazioli-
ju v Sežanu, da je vse v redu in
da so ljudje zadovoljni. V orga-
nizaciji morajo biti vsi, kar se
zlasti strogo in natančno ugot-
vijo v slučaju kakih večjih fa-
šističnih manifestacij, ki se vr-
še navadno v Divači ali pa v Se-
žani. Ljudje morajo ob takih
prilikah v potrdilo svoje udelež-
be izročiti na kraju, kjer se vr-
ši manifestacija, kontrolne list-
ke, ki jih dobe pri domači orga-
nizaciji in tako kontrolirajo, kdo
se je in kdo se ni udeležil prire-
ditve. Da se izognejo sitnostim
in neprilikam, ki obstoje večkrat
tudi v denarnih kaznih, se vsi
raje mirno udeležijo, čeprav se
jim zdi vse skupaj zelo smešno
in neumno. Kdo bi mogel zbrati
in napisati vse one zafrkacije in
zabavljanja, ki gredo ob takih
prilikah na račun prireditve. Za-
stati se jim zdi smešna pojava
proslulega Graziolija, ki se ved-
no postavlja in skuša v svojih
nastopih posnemati Mussolini-
ja. — Drugače je položaj v do-
lini miren in ni nikakih večjih
dogodkov. Znani premogokopni
rudnik počiva in ni slišati niti o-
bičajne rudniške sirene, ki so jo
bili sicer vajeni. Ljudstvo je brez
slovenskega časopisa, italijan-
skega pa ne razume in zato se
pletejo z dneva v dan vsemo-
goče govorce. Negotovitost in ne-
jasen pogled v bodočnost pa
spravlja ljudi iz ravnotežja.

Fašistična noviteta

Trst, februarja 1935. — Ka-
kor poroča "Giustizia e Liber-
ta" iz Pariza, da morajo po no-
vi uredbi šolskih oblasti otroci
v Istri, po končani običajni molitvi,
zmoliti še posebno molitev
za kralja in duceja.

Obupne razmere v naših vaseh

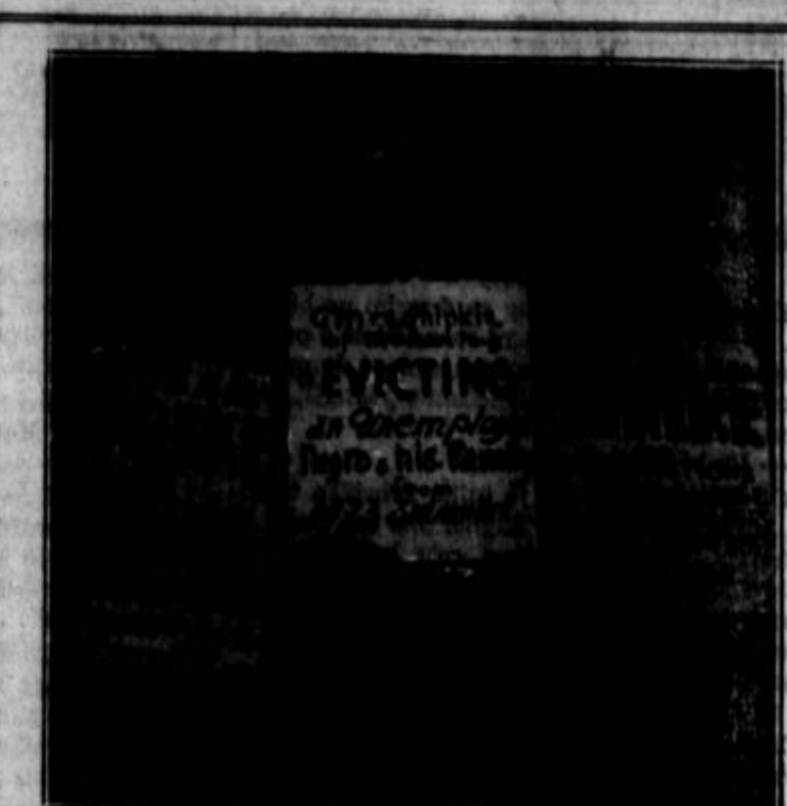
Gorica, februarja 1935. — V
kako slabem položaju se nahaja
danes naše gospodarstvo, zlasti
pa naše kmetije, nam dokazuje
brez števila slučajev, ki povedo
obenem, da ne more imeti naš
kmet nobenega upanja več v
kakšno rešitev. V vasi Gradišče
nad Prvačino sta bili pred krat-
kim razpisani dve dražbi več,
kot je v vasi hišnih števil.

Strelji na čikaškega državnega pravdnika

Chicago. — Na avto, v kate-
rem se je vozil državni pravd-
nik Thomas J. Courtney z dve-
ma detektivoma in aldermanom
iz 18. warda v nedeljo zvečer, je
bilo oddanih osem strelav na
Normal boulevardu med 70. in
71. ulico na južni strani mesta.
Zadeti ni bil nihče. Strelji iz re-
volverjev so prišli iz drugega av-
ta, ki je naglo privozil mimo in
potem izginil. Courtney domne-
va, da napadalec prihaja iz
med ostankov nekdanjih Cap-
onejevih gancev. Aretiran ni
bil še nihče.

Šest oseb zgo- relo v taverni

Chicago. — V taverni Club
Rendezvous ob glavni cesti v
Morton Grovu, severozapadno
od Chicago, je v nedeljo zjutraj
izbruhnil ogenj, ki je uničil po-
slopje in trije moški in tri že-
nske so našle smrt v plamenih.
Taverna je bila obenem pleš-
išče, ki je bilo natlačeno z gosti,
največ z dijaki in dijakinjami z
Northwestern univerze. Vzrok
ognja še ni znan, znano pa je,
da je bila gostilna nekakšna
smrtna past, ki ni imela varnost-
nih izhodov v slučaju ognja. V
teku je preiskava.

Brezposelni delavci protestirajo proti evikcijam v newyorški
zamoraki četrti.

Notranji boji v jeklarski uniji

18 unij izključenih

South Chicago, Ill. — (FP) —
Boj za kontrolo jeklarske unije
(Amalgamated Association of
Steel & Tin Workers) med ad-
ministracijo predsednika Mike
Tigheja in progresivnimi kra-
jevnimi unijami je prišel do
točke, da so rebeli najeli nekega
newyorškega odvetnika za le-
galno protekcijo svojih član-
skih pravic.

Tighe je namreč izključil 18
krajevnih unij, ker so preveč
glasno zahtevale akcije od nje-
gove administracije in organi-
ziranje industrije. Namerava
tudi prenesti konvencijo 23.
aprila, ki se ima vršiti v Can-
tonu, O., kjer je močna opozici-
ja proti njemu. Namerava jo
preseliti v Pittsburgh, kjer ima
večji rezervar privrincev, ki
znajo metati delegate iz dvo-
rane.

Na zadnji konferenci 38 kra-
jevnih rebelnih unij, ki se je
vršila v Weltru, W. Va., je bilo
zaključeno, da v slučaju, če bo
Tighe skušal prenesti konven-
cijo iz Cantona v Pittsburgh,
nastopijo proti njemu z injunk-
cijo.

V četrtem distriktu (Chicago-
Gary), ki je večinoma proti
Tighevi administraciji in kjer
je bilo izključenih več krajev-
nih unij, je zadnje čase nekdo
začel krasti tudi unijake čar-
terje iz dvoran. Stiri unije so
ga izgubile na ta način. V enem
slučaju je nekdo najel dvorano
samo zato, da je lahko ukradel
čarter.

Ves boj bo zanešen na prihod-
njo konvencijo. Predporazom se
je Tighe zavaroval z izključitvi
rebelnih progresivnih unij.
Kljub temu bo naletel na opo-
zicijo, ki bo zahtevala restavri-
ranje čarterjev in priznanje se-
dežev delegatom izključenih or-
ganizacij.

Z delavske fronte v Racinu, Wis.

Stavka v tovarni za farmsko orodje

Racine, Wis. — (FP) — Po
treh mesecih "pogajanja" so se
delavci pri J. I. Case kompaniji
naveličali zavračevanja s skle-
nitvijo pogodbe in zastavkali.
Delo je pustilo 2100 delavcev,
med njimi tudi v eksperimental-
nem departmentu in mnogi kler-
ki se lanko leto niso odzvali
stavki.

Na stavko jih je pozvala ne-
odvisna Wisconsinška industri-
ska unija, ki je zagledala luč
sveta lanko leto. Delavci zahte-
vajo zvišanje plač za 25%, sta-
rostne pravice in priznanje uni-
je.

Organizirani tesarji so pa
sklenili novo pogodbo, ki dolo-
ča \$1.15 plače na uro in 35-urni
tednik s petdnevnim delovni-
kom. 8 federalno rediteljsko u-
nijo so podpisali pogodbo tudi
lastniki gledališč, kar pa ni mo-
glo biti težko, ker določa le 25c
plače na uro in 35-urni tednik —
le \$8.75 na teden.

Openšparjem — trgovski
zbornici in Ameriški legiji —

se ni posrečilo zdrobiti delav-

skega gibanja, proti kateremu
so pa lanskem stavkovnem valu
dvignili silno antirdečkarsko
kampanjo. Najeli so nekega po-
bojnika po imenu Nick Binsa,
ki je s pomočjo policije, legije
in velikih glav v trgovski zbor-
nici uganjal pravi teror. S po-
močjo kolegov je ugrabil komu-
nističnega organizatorja, razbil
glavni stan in teroriziral —
"rdečkarje".

Binsa je bil pa na spreten na-
čin izvažen v past po nekem
odločenem Milwaukeeanu in ob
navzočnosti skritih priči izblebetal
vse podrobnosti o teroristični
kampanji v Racinu in o svoji
vlogi, nakar je bil aretiran (to
se je zgodilo v drugem okraju)
radi ugrabljenja. Te dni je bil
na zatožnem stolu v Racinu,
ampak ga je skrbno izbrana po-
rota oprostila. Tudi si ni prose-
ktor prizadeval, da bi ga po-
slal v ječo.

Velika politična zmešnjava na Kubi

Otok ne ve, kakšno vlad- do ima

Havana, Kuba, 25. marca. —
Kuba, otok nenadnih političnih
sprememb, ne ve, kakšno vlad-
do ima. Politični izvedenci jo
morda lahko klasificirajo, toda
ljudstvo nima za njo imena.

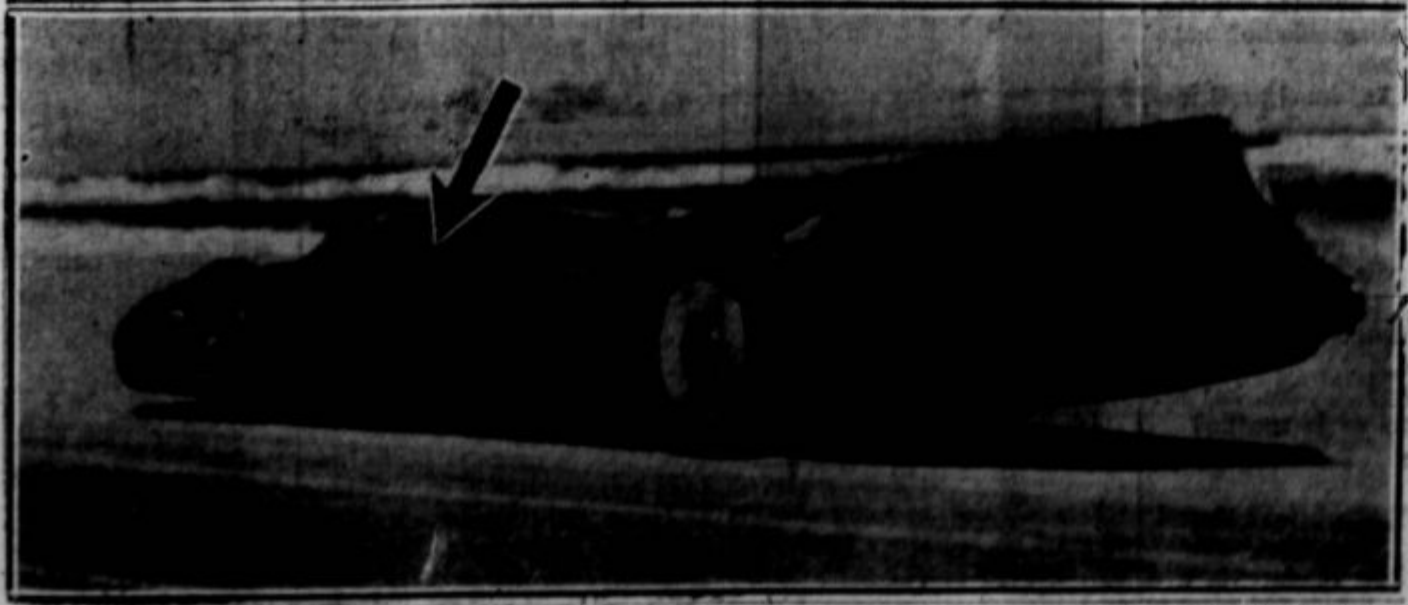
Kuba ni ne demokracija niti
absolutna diktatura, priznavajo
izvedenci. Manuel Despaigne,
finančni minister, je označil se-
danje stanje na Kubi za social-
ni razkroj, dočim nevtralni opa-
zovalci pravijo, da je vlada v
aredni med vojaško in civilno
diktaturo. V običajnem smislu
je Kuba demokracija, toda oto-
ku je demokracija tuja stvar že
dolgo let.

Gerardo Machado je bil zad-
nji izvoljeni predsednik. Po
stirih letih vladanja je bil Ma-
chado ponovno izvoljen l. 1928
za nadaljnjih šest let. Macha-
dove metode, s katerimi si je
zagotovil ponovno izvolitev l.
1928, so izzvale ostre kritike.
Svojo službo je v zadnjih letih
opravljval kot diktator, dokler ni
bil njegov režim strmoglavljen
l. 1933.

Najnovejši vladni sistem, ki
se je rodil iz splošne revolucio-
narne stavke, katera je izbruh-
nila v začetku tega meseca, ni-
ma nobenih značilnosti demo-
kracije. Kuba nima ne ustave
in ne kongresa. Predsednik
Mendieta vlada otok z izjemni-
mi civilnimi in militarističnimi
dekreti.

Sedež kubanske vlade je v
Mendietovi palači, kjer se vrši-
jo seje njegovega kabineta in
članov državnega sveta. Dvoje
vrst sodišč funkcionira po vsem
otoku — regularna civilna so-
dišča in militaristični tribunali.
Vsi slučajji kršenja javnega mi-
ru se obravnavajo pred voja-
škimi tribunali.

Mnogi so kljub tej politični
zmešnjavi uverjeni, da ima Ku-
ba sedaj močnejšo vladno, ko kdaj
prej v njeni zgodovini. Z ope-
ro, ki jo nudi Mendieta armada
in mornarica, je on prevedel si-
len politični vihar in bo najbrž
ostal na krmilu, dokler ne bo iz-
bran njegov naslednik pri sploš-
ni volitvah, ki se bodo vršile v
prihodnjem poletju.

Malcolm Campbell v svojem avtomobilu, s katerim je dosegel nov rekord brzine v tekmii v Daytoni, Fla.

Maksim Gorki:

MATI

SOCIALEN ROMAN

XXVII.

Dnevi so potekali drug za drugim po bliskovito, in mati niti utegnila ni razmišljati o prvem maju. Le po noči, ko je utrujena od šumnega, nemirnega dnevnega dela ležala v postelji, jo je srce skelelo.

— Da bi le bilo že za nami ...

Ob jutranjem svitu je tulila fabriška tromba, sin in Andrej sta v naglici pila čaj, jedla in odhajala, puščajó materi celo kopo naročil. Cele dneve se je gibala v kolobarju, kakor verica v kolezu; kuhala je kosilo, modro barvilo in klej za proglase; potem so prihajali ljudje s pisani na Pavla in izginjali — mati se je od njih nalezla vznemirjenosti.

Vsako noč so nalepljali po plotih listke, pozivajoče delavstvo na praznovanje prvega maja, celo vratom policijskega urada niso prizanašali in po tovarni so jih raztrosili. Zjutraj je hodila policija razijučena po predmestju, trgala in praskala modre listke s plotov, a opoldne so zopet frčali po ulicah ljudem pod noge. Iz mesta so prišli tajni agentje, postajali po vogalih in merili z očmi delavce, veselo in živahno odhajajoče iz tovarne na kosilo in nazaj. Vsi so radi videli nemoč policije, in celo starejši so se smeje pomenkovali:

— Ti pa znajo, kaj?

Povsod so se zbirale gručice ljudi, živahno razpravljajoče o ognjevitih oklicih. Življenje je kipeło, vsem je bila ta pomlad zanimivejša, vsem je donala kaj novega, enim — vzrok za razburjenje, za zlobno zmerjanje puntarjev, drugim — nejasen nemir in upanje, a tretjim — v manjšini so bili — veselo zavest, da tvorijo silo, ki vzdrži vse.

Pavel in Andrej po noči skoraj nista zatislila očesa in sta prihajala domov tik pred klicom tovarniške trombe, vsa utrujena, hripava in bleđa. Mati je znala, da hodita na sestanke v gozd poleg močvirja in vedela je, da se podede po noči naokrog policijske patrulje na konjih, da se plazijo vohuni, da love in preiskavajo posamezne delavce, da razganjajo skupine in od časa do časa koga zapro. Razumela je, da i sina z Andrejem lahko zapro vsako noč. — Časih se ji je zdelo to še najboljše za nju.

Preiskava o umoru Isaja je čudno zaspala. Dva dni je policija izpraševala ljudi in zaslišavši kopico ljudi je izgubila vse zanimanje za umor.

Marja Korsunova je v razgovoru dejala materi, izražajoč naziranje policije, s katero se je, kot z vsemi ljudmi, dobro razumela:

— Kako zalotiš krivca? Tisto jutro je srečalo Isaja mogoče sto ljudi in devetdeset od njih, če ne več, ga je nemara ohladilo ... Sedem let jim je vsem nagajal ...

Malorus se je nekam čudno izpremenil. Obličje mu je shujšalo, trepalnice so mu postale kakor svinice in mu siloma zagrinjale oči. Bolj poredko se je smejal, tenka guba se mu je zarežala v obraz od nosnice do ustnice kotikov. Manj je govoril o navadnih rečeh, vse pogostejše se je razburjal in padal v pijano in opojno navdušenje, govoreč o bodočnosti, o prelestnem, svetlem zmagoslavju svobode in razuma.

Ko je zadremala preiskava o smrti Isajevi, se je otožno nasmejal in dejal:

— Ne le ljudstvo, temveč tudi ljudje, ki nas gonijo kot pse — jim nič ne veljajo ... ni jim žal za svojega Judeža, temveč za srebrnike ... le zanje! ...

Frederic Boutet:

Zapuščena

Ob tri četrt na štiri je stopila Lucie Langevinova iz Magazine Louvra, kjer prav za prav ni kupovala; poklicala je taksi in kakor vsak dan se je dala odpeljati k Marcelu Fargeu.

Kakor vsak dan je morala krotiti svojo nestrpnost, da bi ne prišla na sestanek prej nego ob določeni uri. Kadarkoli si je to dovolila, Marcela bodisi ni bilo doma ali pa ni skrival svojega nezadovoljstva.

Kakor vsak dan je sedela stisnena v kot ter drhtela v sladkem in grenkem pričakovanju. Sladka ji je bila misel, da ga bo zopet videla, da bo počivala v njegovem naročju, grenka pa v njegovem, kakšne volje bo. Znal je biti tako nežen in tako robat, ljubila ga je s polno udanostjo in on se je tega dobro zavedal. Ze osemnajst mesecev je bila ta ljubezen vse njeno življenje.

A kaj je bila Marcelu? Včasih si je zastavila to vprašanje, v trenutkih dvomov, mučne negotovosti.

Predno se je seznanil z njo je imel mnogo ljubice, to je dobro vedela. Bil je zapeljiv, lep, vreden naglih uspehov ... Očarana je bila že po prvem srečanju z njim. Dotlej ni imela nobenega globljega doživljanja. Omločila se je bila pred šestimi leti s praktičnim, poštenim možem, brez

svetle mladosti, ki niti po izbiri razbi, niti po zunanosti ni bil nič posebnega.

Nikoli ni imela namena varati svojega dolgočasnega moža, ki ji je nudil mirno, dokaj razkošno življenje in zabavo, da je bila lahko zadovoljna. Misliła je, da ljubezni sploh ne bo pogrešala ... pa se je pojavil Marcel ... in odkril ji je njo samo.

Zdrnil je v nji novo bitje, plameče, izgubljeno v neslutnih nasladah, mučeno z neznanimi bolečinami ... Vedel je dobro kaj ji je bil ... Tako strastno, tako udano mu je govorila o svoji vroči ljubezni, o svoji sreči, o svojem hrepenenju in o svoji ljubosumnosti ... Kako bi ne bil tega sčasoma zlorabil?

Ljubezen vedno eden izmed zaljubljenecv zlorablja, če je prepričan, da je drugemu nenadomestljiva ... Tu jo je zlorabljal Marcel. Ljubiti je sicer Luciejo, o tem je bila prepričana ... V svetlih trenutkih jo je znal prepričati.

Ali bo uživala danes pri njem svetle trenutke?

Včeraj popoldne se ji je zdel raztresen, neiskren. Zvečer na plesu, kamor je šla samo zato, da bi ga videla, se ni pojavil ...

Zakaj? Davi je zaman poskušala telefonirati mu.

Dužila jo je bojazen, ki se je ni mogla odkriti.

Bojazen, ki jo je obšla vedno, kadar ji je kaj po krivici zamislila, kadar se ji je zdel tuj, sočutnim, poštenim možem, brez

Obmolnil je in mrko nadaljeval:

— A meni je, dalje ko premišljam o tem človeku, zmerom bolj žal za njega. Nisem hotel, da so ga ubili, nisem hotel!

— Nehaj že enkrat, Andrej! — je trdo dejal Pavel. Mati je tiho dostavila:

— Udari po trohnbu, pa razpade! ... — Resnično je, a nič — tolažljivo! — je mrko odgovoril Malorus.

Pogosto je izgovoril te besede in v njegovih ustih so privzemale poseben, širok, grenak in oster smisel ...

... In končno je napočil dan — prvi maj.

Tromba je zatulila kakor zmerom, ukazovalno in oblastno. Mati, ki ni vso noč zatislila očesa, je poskočila s postelje in nažgala ogenj v samovarju, pripravljena še od prejšnjega večera; potem je hotela potrkati sinu in Andreju na duri, a se je premislila, zamahnila z roko in sedla k oknu, položivši roke na obraz, kakor da bi jo boleli zobje.

Po nebu blede-modrem je bistro plavala bela in rožnata jata lahkih oblakov; kakor ptice so leteli, preplašeni od glasnega tulenja piščali. Mati je gledala na oblake in opazovala sama sebe. Glava ji je bila težka, in oči od prečute noči suhe. Čuden mir je bil v njenih prsih, srce je bilo enakomerno in razmišljalo je o navadnih rečeh ...

— Prezgodaj sem postavila samovar, pa prekipeva! Naj spita danes nekoliko dalje, izmučena sta ...

Skozi okno je pogledal mlad solnčni žarek; mati mu je podala roko, in ko je legel na kožo njene roke, ga je z drugo tiho pogladila in se zamisljeno in prijazno nasmešnila ... Potem je vstala, snela cev s samovarja, se umila in pokrivši se je začela tiho moliti. Lica so ji žarela.

Vdružil je tromba zatulila bolj tiho. Nič več tako samozavestno; nizek in vlažen glas se ji je tresel. Materi se je zdelo, da kliče tromba dalje kot po navadi.

V izbi je zazvenel jasni glas Malorusa:

— Pavel! Slušaj! Tromba kliče ...

Nekdo izmed njiju je pošaral z bosimi nogami po tleh in drugi je sladko zazelhal ...

— Čaj je gotov! — je zaklicala mati.

— Takoj vstaneva! — je odgovoril Pavel veselo.

— Solnce vzhaja! — je dejal Malorus. — In oblaki beže. Odveč so danes, oblaki ...

Odšel je v kuhinjo, ves razmršen od spanja, a vesel.

— Dobro jutro, mamica! Kako ste spali?

Mati je stopila k njemu in tiho dejala:

— Andrijuša, hodi ves čas poleg njega!

— Seveda! — je zašepetal Malorus. — Dokler sva skupaj, pojdeva zmerom drug ob drugem ...

— Kaj šepetava tam? — je vprašal Pavel.

— Midva nič, Paša!

— Pravi mi, da naj se čisto umijem! Dekleta bodo gledala! — je odgovoril Malorus, stopivši v vežo, da se umije.

— Na noge, delavci! Na plan! — je tiho zapel Pavel.

Dan je bil čez dalje jasnejši, veter je odgnal oblake zmerom višje. Mati je zbrala posodo za čaj, zmajevala z glavo in premišljevala o tem, kako je vse nekam čudno: šalita se, smejeta zjutraj, a opoldne ju čaka — kdo ve kaj? Mirna je bila sama, skoro radostna.

— Na noge, delavci! Na plan! — je tiho zapel Pavel.

Dan je bil čez dalje jasnejši, veter je odgnal oblake zmerom višje. Mati je zbrala posodo za čaj, zmajevala z glavo in premišljevala o tem, kako je vse nekam čudno: šalita se, smejeta zjutraj, a opoldne ju čaka — kdo ve kaj? Mirna je bila sama, skoro radostna.

— Na noge, delavci! Na plan! — je tiho zapel Pavel.

Dan je bil čez dalje jasnejši, veter je odgnal oblake zmerom višje. Mati je zbrala posodo za čaj, zmajevala z glavo in premišljevala o tem, kako je vse nekam čudno: šalita se, smejeta zjutraj, a opoldne ju čaka — kdo ve kaj? Mirna je bila sama, skoro radostna.

— Na noge, delavci! Na plan! — je tiho zapel Pavel.

Dan je bil čez dalje jasnejši, veter je odgnal oblake zmerom višje. Mati je zbrala posodo za čaj, zmajevala z glavo in premišljevala o tem, kako je vse nekam čudno: šalita se, smejeta zjutraj, a opoldne ju čaka — kdo ve kaj? Mirna je bila sama, skoro radostna.

— Na noge, delavci! Na plan! — je tiho zapel Pavel.

Dan je bil čez dalje jasnejši, veter je odgnal oblake zmerom višje. Mati je zbrala posodo za čaj, zmajevala z glavo in premišljevala o tem, kako je vse nekam čudno: šalita se, smejeta zjutraj, a opoldne ju čaka — kdo ve kaj? Mirna je bila sama, skoro radostna.

— Na noge, delavci! Na plan! — je tiho zapel Pavel.

Dan je bil čez dalje jasnejši, veter je odgnal oblake zmerom višje. Mati je zbrala posodo za čaj, zmajevala z glavo in premišljevala o tem, kako je vse nekam čudno: šalita se, smejeta zjutraj, a opoldne ju čaka — kdo ve kaj? Mirna je bila sama, skoro radostna.

— Na noge, delavci! Na plan! — je tiho zapel Pavel.

Dan je bil čez dalje jasnejši, veter je odgnal oblake zmerom višje. Mati je zbrala posodo za čaj, zmajevala z glavo in premišljevala o tem, kako je vse nekam čudno: šalita se, smejeta zjutraj, a opoldne ju čaka — kdo ve kaj? Mirna je bila sama, skoro radostna.

— Na noge, delavci! Na plan! — je tiho zapel Pavel.

Dan je bil čez dalje jasnejši, veter je odgnal oblake zmerom višje. Mati je zbrala posodo za čaj, zmajevala z glavo in premišljevala o tem, kako je vse nekam čudno: šalita se, smejeta zjutraj, a opoldne ju čaka — kdo ve kaj? Mirna je bila sama, skoro radostna.

— Na noge, delavci! Na plan! — je tiho zapel Pavel.

Dan je bil čez dalje jasnejši, veter je odgnal oblake zmerom višje. Mati je zbrala posodo za čaj, zmajevala z glavo in premišljevala o tem, kako je vse nekam čudno: šalita se, smejeta zjutraj, a opoldne ju čaka — kdo ve kaj? Mirna je bila sama, skoro radostna.

— Na noge, delavci! Na plan! — je tiho zapel Pavel.

Dan je bil čez dalje jasnejši, veter je odgnal oblake zmerom višje. Mati je zbrala posodo za čaj, zmajevala z glavo in premišljevala o tem, kako je vse nekam čudno: šalita se, smejeta zjutraj, a opoldne ju čaka — kdo ve kaj? Mirna je bila sama, skoro radostna.

— Na noge, delavci! Na plan! — je tiho zapel Pavel.

Dan je bil čez dalje jasnejši, veter je odgnal oblake zmerom višje. Mati je zbrala posodo za čaj, zmajevala z glavo in premišljevala o tem, kako je vse nekam čudno: šalita se, smejeta zjutraj, a opoldne ju čaka — kdo ve kaj? Mirna je bila sama, skoro radostna.

— Na noge, delavci! Na plan! — je tiho zapel Pavel.

Dan je bil čez dalje jasnejši, veter je odgnal oblake zmerom višje. Mati je zbrala posodo za čaj, zmajevala z glavo in premišljevala o tem, kako je vse nekam čudno: šalita se, smejeta zjutraj, a opoldne ju čaka — kdo ve kaj? Mirna je bila sama, skoro radostna.

— Na noge, delavci! Na plan! — je tiho zapel Pavel.

Dan je bil čez dalje jasnejši, veter je odgnal oblake zmerom višje. Mati je zbrala posodo za čaj, zmajevala z glavo in premišljevala o tem, kako je vse nekam čudno: šalita se, smejeta zjutraj, a opoldne ju čaka — kdo ve kaj? Mirna je bila sama, skoro radostna.

— Na noge, delavci! Na plan! — je tiho zapel Pavel.

Dan je bil čez dalje jasnejši, veter je odgnal oblake zmerom višje. Mati je zbrala posodo za čaj, zmajevala z glavo in premišljevala o tem, kako je vse nekam čudno: šalita se, smejeta zjutraj, a opoldne ju čaka — kdo ve kaj? Mirna je bila sama, skoro radostna.

— Na noge, delavci! Na plan! — je tiho zapel Pavel.

Dan je bil čez dalje jasnejši, veter je odgnal oblake zmerom višje. Mati je zbrala posodo za čaj, zmajevala z glavo in premišljevala o tem, kako je vse nekam čudno: šalita se, smejeta zjutraj, a opoldne ju čaka — kdo ve kaj? Mirna je bila sama, skoro radostna.

— Na noge, delavci! Na plan! — je tiho zapel Pavel.

Dan je bil čez dalje jasnejši, veter je odgnal oblake zmerom višje. Mati je zbrala posodo za čaj, zmajevala z glavo in premišljevala o tem, kako je vse nekam čudno: šalita se, smejeta zjutraj, a opoldne ju čaka — kdo ve kaj? Mirna je bila sama, skoro radostna.

— Na noge, delavci! Na plan! — je tiho zapel Pavel.

Dan je bil čez dalje jasnejši, veter je odgnal oblake zmerom višje. Mati je zbrala posodo za čaj, zmajevala z glavo in premišljevala o tem, kako je vse nekam čudno: šalita se, smejeta zjutraj, a opoldne ju čaka — kdo ve kaj? Mirna je bila sama, skoro radostna.

— Na noge, delavci! Na plan! — je tiho zapel Pavel.

Dan je bil čez dalje jasnejši, veter je odgnal oblake zmerom višje. Mati je zbrala posodo za čaj, zmajevala z glavo in premišljevala o tem, kako je vse nekam čudno: šalita se, smejeta zjutraj, a opoldne ju čaka — kdo ve kaj? Mirna je bila sama, skoro radostna.

— Na noge, delavci! Na plan! — je tiho zapel Pavel.

Dan je bil čez dalje jasnejši, veter je odgnal oblake zmerom višje. Mati je zbrala posodo za čaj, zmajevala z glavo in premišljevala o tem, kako je vse nekam čudno: šalita se, smejeta zjutraj, a opoldne ju čaka — kdo ve kaj? Mirna je bila sama, skoro radostna.

— Na noge, delavci! Na plan! — je tiho zapel Pavel.

Dan je bil čez dalje jasnejši, veter je odgnal oblake zmerom višje. Mati je zbrala posodo za čaj, zmajevala z glavo in premišljevala o tem, kako je vse nekam čudno: šalita se, smejeta zjutraj, a opoldne ju čaka — kdo ve kaj? Mirna je bila sama, skoro radostna.

— Na noge, delavci! Na plan! — je tiho zapel Pavel.

Dan je bil čez dalje jasnejši, veter je odgnal oblake zmerom višje. Mati je zbrala posodo za čaj, zmajevala z glavo in premišljevala o tem, kako je vse nekam čudno: šalita se, smejeta zjutraj, a opoldne ju čaka — kdo ve kaj? Mirna je bila sama, skoro radostna.

— Na noge, delavci! Na plan! — je tiho zapel Pavel.

Dan je bil čez dalje jasnejši, veter je odgnal oblake zmerom višje. Mati je zbrala posodo za čaj, zmajevala z glavo in premišljevala o tem, kako je vse nekam čudno: šalita se, smejeta zjutraj, a opoldne ju čaka — kdo ve kaj? Mirna je bila sama, skoro radostna.

— Na noge, delavci! Na plan! — je tiho zapel Pavel.

Dan je bil čez dalje jasnejši, veter je odgnal oblake zmerom višje. Mati je zbrala posodo za čaj, zmajevala z glavo in premišljevala o tem, kako je vse nekam čudno: šalita se, smejeta zjutraj, a opoldne ju čaka — kdo ve kaj? Mirna je bila sama, skoro radostna.

— Na noge, delavci! Na plan! — je tiho zapel Pavel.

Dan je bil čez dalje jasnejši, veter je odgnal oblake zmerom višje. Mati je zbrala posodo za čaj, zmajevala z glavo in premišljevala o tem, kako je vse nekam čudno: šalita se, smejeta zjutraj, a opoldne ju čaka — kdo ve kaj? Mirna je bila sama, skoro radostna.

— Na noge, delavci! Na plan! — je tiho zapel Pavel.

Dan je bil čez dalje jasnejši, veter je odgnal oblake zmerom višje. Mati je zbrala posodo za čaj, zmajevala z glavo in premišljevala o tem, kako je vse nekam čudno: šalita se, smejeta zjutraj, a opoldne ju čaka — kdo ve kaj? Mirna je bila sama, skoro radostna.

— Na noge, delavci! Na plan! — je tiho zapel Pavel.

Dan je bil čez dalje jasnejši, veter je odgnal oblake zmerom višje. Mati je zbrala posodo za čaj, zmajevala z glavo in premišljevala o tem, kako je vse nekam čudno: šalita se, smejeta zjutraj, a opoldne ju čaka — kdo ve kaj? Mirna je bila sama, skoro radostna.

— Na noge, delavci! Na plan! — je tiho zapel Pavel.

Dan je bil čez dalje jasnejši, veter je odgnal oblake zmerom višje. Mati je zbrala posodo za čaj, zmajevala z glavo in premišljevala o tem, kako je vse nekam čudno: šalita se, smejeta zjutraj, a opoldne ju čaka — kdo ve kaj? Mirna je bila sama, skoro radostna.

v Maroko po važnih opravkih. Jutri odpotujem. Hotel sem ti povedati to že danes, da bi ...

Vsa obupana se mu je vrgla v naročje.

— Nočem! Nočem! Ne morem živeti brez tebe! Saj sam dobro veš. Ne muči me, nimaš pravice mučiti me zato, ker te ljubim. Hudoben si. Krut. Ne, ne, odpusti mi, saj nisem hotela tega reči! Toda ne odpotuj! Nič te ne sili odpotovati, to dobro vem ... Četudi bi bila to žrtev, ne odpotuj ... Marcel, še nikoli te ni nihče ljubil tako, kakor jaz. Nikar me ne zapusti! Ne pahni me od sebe!

Ni plakala, toda glas se ji je trgal. Drhtela je, držeč se krčevito z obema rokama ramen svojega ljubčka. Gledal jo je, to je božalo njegovo samoljubje. Še nikoli ni tako jasno razumel, kaj ji je bil. Bilo mu je tudi žal, da ji je tako zagrenil življenje, kajti v splošnem je bila prijetna ljubica. Toda njegovo potovanje je bilo če že ne neobhodno pa vsaj koristno in zanimivo, in jezilo ga je, da si dovoljuje ovirati ga v njegovem svobodnem odločevanju.

— Mila Lucie — je dejal hladno — preveč nespametna si. Tvoja ljubezen je zares preveč sebična, preveč nasilna. Ne morem uravnati svojega življenja po tvojih kapricah ... Moram odpotovati, obžalujem, toda drugače ne gre.

— Vzemi me s seboj ... Kaj me briga mož! Saj mi je vseeno. Pospravim svoje stvari in odpotujem s teboj.

— To je izključeno. Tu je odveč vsaka beseda.

— Torej odpotuješ, da bi se me odkrilžal?

— Kaj ti pa pride na misel? Ihteč je nadaljevala svoje prošnje. Vsa iz sebe, ne meneč se za svoje dostojanstvo, brez jeze na moža, ki ji je tako kruto trgal srce, se je borila samo za to, da bi ga obdržala, vsa v strahu in negotovosti, kako bo mogla živeti brez njega.

Dosegla pa ni ničesar. Obljubil ji je sicer velikodušno, da se bo potrudil omejiti svoje potovanje na dva meseca in pol, in obljubil je, da ji bo čisto pisal. Zapustila ga je ob sedmih, strta, skrušena od bolesti, ko se je zadnjič ozrla po sobi, kjer je preživela najslajše ure svojega življenja.

Stopala je po ulici napoln s sveščena, ne da bi čutila mraza. Vrniti se domov? Čemu? Ni imela volje. Pozneje je začutila potrebo biti sama, ležati, biti v temi s svojo boleščjo.

— Gripo imam, ne bom obdevala — je dejala kuharici. Isto je ponovila svojemu možu, ko je prišel ves v skrbih vprašat, kaj ji je.

Več dni je ostala v postelji, bila je zares bolna; bala se je povratka v zunanje življenje, kjer bi bila trpela še bolj, nego v uspavajočem miru svoje sobe.

Dve ali tri najbližje prijateljice so jo prišle obiskat. Slutile so nekaj o njenem razmerju z Marcelom in zato so takoj spoznale vzrok njene bolezni, ne da bi kaj omenile.

Ko je Lucie že hodila z doma, so jo skušale razvedriti. Spočetka je odklanjala njihovo vabilo, toda ker je bila brez utehe v času, ko je navadno zahajala k Marcelu, se je oklenila rešilne bilke.

K vovojim prijateljicam, na čajanke, na razstave, po opravkih je vlačila s seboj svojo topo žalost, prepojeno s spominom na

Stopala je po ulici napoln s sveščena, ne da bi čutila mraza. Vrniti se domov? Čemu? Ni imela volje. Pozneje je začutila potrebo biti sama, ležati, biti v temi s svojo boleščjo.

— Gripo imam, ne bom obdevala — je dejala kuharici. Isto je ponovila svojemu možu, ko je prišel ves v skrbih vprašat, kaj ji je.

Več dni je ostala v postelji, bila je zares bolna; bala se je povratka v zunanje življenje, kjer bi bila trpela še bolj, nego v uspavajočem miru svoje sobe.

Dve ali tri najbližje prijateljice so jo prišle obiskat. Slutile so nekaj o njenem razmerju z Marcelom in zato so takoj spoznale vzrok njene bolezni, ne da bi kaj omenile.

Ko je Lucie že hodila z doma, so jo skušale razvedriti. Spočetka je odklanjala njihovo vabilo, toda ker je bila brez utehe v času, ko je navadno zahajala k Marcelu, se je oklenila rešilne bilke.

K vovojim prijateljicam, na čajanke, na razstave, po opravkih je vlačila s seboj svojo topo žalost, prepojeno s spominom na

Stopala je po ulici napoln s sveščena, ne da bi čutila mraza. Vrniti se domov? Čemu? Ni imela volje. Pozneje je začutila potrebo biti sama, ležati, biti v temi s svojo boleščjo.

— Gripo imam, ne bom obdevala — je dejala kuharici. Isto je ponovila svojemu možu, ko je prišel ves v skrbih vprašat, kaj ji je.

Več dni je ostala v postelji, bila je zares bolna; bala se je povratka v zunanje življenje, kjer bi bila trpela še bolj, nego v uspavajočem miru svoje sobe.

Posaarska policija je imela dosti dela, da je držala množico, ki je hotela videti Hitlerja, naz...